

Forebyggelse begynder på fosterstadiet

HOVEDPUNKTER

- Nye forældre i Holstebro får hovedrollen i et perspektivrigt forebyggelsesprojekt
- Virksomheder og frivillige organisationer skal hjælpe med at give børn en god start på livet
- Modellen kan spare samfundet for milliarder, viser svenske erfaringer

GRAVIDE KVINDER og deres samlevere i Holstebro bliver som de første i Danmark en slags testpersoner for et nyt og perspektivrigt forebyggelsesprojekt, der kan spare samfundet for milliarder af kroner, og som allerede har vist meget lovende resultater i lande som Sverige og Finland.

“Familie med Hjerte” hedder det nye projekt, der skal klæde alle førstegangsfødende og deres partnere bedre på til at blive gode forældre, så deres børn får den bedst mulige start på livet. Sigtet er at sænke risikoen for, at børnene som voksne ender på samfundets sidelinje, som f.eks. psykisk syge, misbrugere, kriminelle eller langtidsledige.

Modellen er inspireret af erfaringerne fra den svenske kommune Leksand. Her har man siden 1996 haft meget positive og synlige resultater med denne form for forældreuddannelse. Den har ført til et markant fald i skilsmisser og til langt færre socialt udsatte børn og unge.

En cost-benefit-analyse, som to svenske nationaløkonomer har foretaget, viser, at der er kolossale gevinster at hente på den form for forebyggelse. Lykkes det Leksand Kommune at forhindre bare ét af de 800 deltagende

børn i f.eks. at udvikle en psykisk sygdom, vil den samlede investering i projektet give et afkast på 336 pct.

En af hovedarkitekterne bag Holstebro-projektet er sekretariatschef Erik Thorsted fra Fonden for Socialt Ansvar, der bl.a. står bag det succesfulde Natteravnene. Han har i 10 år kæmpet for at få projektet op at stå i Danmark og har ikke overraskende enorme forventninger til det nye initiativ. Hans håb er, at modellen vil blive foldet ud i hele landet de kommende år og få markant betydning for landets velfærdssamfund.

“Jeg forventer, at kommuner kan spare mange milliarder på landsplan ved at undgå, at forældre og deres børn får en forkert start på livet. Det er også mit håb, at forældreparrene får en større holdbarhed i hvert fald de første tre år, som er de vigtigste for barnets udvikling,” siger Erik Thorsted til Mandag Morgen.

Det unikke ved det nye projekt er, at forældrene skal støtte hinanden og dermed aflaste det offentlige. De ressourcestærke forældre skal hjælpe de knap så ressourcestærke. Samtidig bliver traditionelle grænser mellem sektorer brudt op og afløst af nye partnerskaber. Projektet bygger på et tæt sam-

arbejde mellem Holstebro Kommune, Region Midtjylland og Fonden for Socialt Ansvar. Men der bliver også trukket på professionelle kompetencer fra det private erhvervsliv som f.eks. bankrådgivere, jurister og assurandører og på frivillige organisationer.

Hvis der opstår et problem i en familie, vil forældrene have nemmere ved at få rådgivning, støtte og behandling, da de kommer til at kende mange af de professionelle og andre forældre.

Blandt parterne i det nye 3-årige forsøgsprojekt er også den lokale handelsstandsforening i Holstebro, mens filantropiske fonde som TrygFonden og Det Obelske Familiefond bidrager med økonomisk støtte. Dermed adskiller projektet sig fra traditionelle mødregrupper, fødselsforberedende kurser og klassiske forældreuddannelser.

Milliardpotentiale

Der er ca. 300 førstegangsfødende i Holstebro Kommune hvert år. Da projektet foreløbig er sat til at vare i tre år, udgør den samlede målgruppe ca. 900 kvinder og deres samlevere.

De får alle tilbud om at deltage gratis i det nye kursus i forældreforberedelse, der er bygget op i hold af 10 par.

Hvert hold skal gennem 14 forskellige moduler. Se figur 1. Det første hold starter kurset i næste måned. Holdene bliver udelukkende sammensat ud fra kvindernes fødselstermin. På denne måde bliver der dannet netværk på tværs af stærke og svage personer med forskellig uddannelsesniveau, alder og etnisk baggrund.

En sundhedsplejerske er holdleder og gennemgående coach i de enkelte netværk. Dermed har forældrene en langt tættere kontakt til sundhedsplejersken end forældre andre steder, der som regel blot får besøg 3-4 gange efter fødslen. Samtidig vil der i løbet af forældrekurset, som varer fra 22. svangerskabsuge til barnet er ca. 15 måneder, blive inddraget en række relevante fagpersoner såsom læger, psykologer, præster, kiropraktorer, syge- og sundhedsplejersker, pædagoger, jordemødre, jurister, dagplejere, tandlæger, førstehjælpsinstruktører, erhvervsvejledere, bankrådgivere og assurandører, der skal komme med input til de vordende forældre om alt lige fra kolik og bleskift til budgetlægning og jura.

Håbet er, at disse netværk bliver så stærke, at de vil fortsætte flere år ud i fremtiden og dermed danne grundlag for en forebyggende indsats langt frem i livet. Erfaringerne fra Leksand, hvor de enkelte hold har navne som "The Untouchable", "98 Potte" og "Millenniumgruppen", har vist, at tre ud af fire netværk fortsætter flere år efter, at den officielle forældreuddannelse er afsluttet. Nogle af netværkene har holdt

sammen i over 10 år. Det har betydet et markant fald i antallet af skilsmisser og sociale udgifter, ligesom der er flere fædre, der tager pasningsorlov.

"Hele konceptet er meget enkelt. Det er lykkedes at skabe relationer mellem mennesker på et meget tidligt stadie og følge dem hele vejen, lige fra barnet stadig er i moderens mave", siger Thomas Johansson, afdelingschef i Leksand Kommune og en af bagmændene bag den succesrige forebyggelsesmodel.

Det økonomiske potentiale i modellen er enormt, viser en kortlægning foretaget af de to svenske nationaløkonomer og fremtidsforskere Ingvar Nilsson og Anders Wadeskog. Deres cost-benefit-analyse tager udgangspunkt i de ca. 800 børn, der blev født i Leksand i perioden 2000-2007. Statistisk set vil omkring 100 af disse børn som voksne blive narkomaner, alkoholikere, kriminelle, langtidsledige eller på anden måde ende på samfundets sidelinje. Det er stort set samme mønster som i Danmark.

Disse 100 personer vil hvert år koste det svenske velfærdssamfund 39 millioner svenske kr. Set over et helt livsforløb (45 år) løber det op i 835 millioner svenske kr. i form af udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, førtidspension, behandling, retsvæsen m.v. Dertil kommer værdien af det samlede produktionsstab, hvilket løber op i 874 millioner kr. De samlede samfundsudgifter når dermed op på 1,7 milliarder svenske kr.

Udgifterne til forældreuddannelsen er blot 2.600 kr. per deltagende barn. Det betyder, at hvis det lykkes Leksand Kommune at forbedre udsigterne for bare ét enkelt af de 100 børn og forhindre, at vedkommende f.eks. udvikler en psykisk sygdom, vil udgifterne til samtlige 800 børn være tjent hjem igen 3,36 gange.

Flere borgmestre følger efter

Holstebro er langt fra den første kommune, der har fået øjnene op for det økonomiske – og menneskelige – potentiale i Leksand-modellen. Men det er den første, der indfører modellen i fuld skala. Tidligere har bl.a. Greve lanceret en miniudgave af modellen. Det bestod af tre hold førstegangsførelse med seks forældrepar på hvert hold.

"Vi havde rigtig gode erfaringer med ordningen. Forældrene mødte talstærkt op. De gav efterfølgende udtryk for, at de havde stor gavn af det og fik god støtte. Og stort set alle forældrepar har siden fået mindst et barn mere," siger ledende sundhedsplejerske i Greve Kommune, Henriette Weberg.

Trods de positive erfaringer har projektet af forskellige årsager været lagt på is de senere år. Men nu vil de lokale politikere relancere modellen med otte moduler, og ifølge Henriette Weberg vil de første nye hold formentlig starte efter sommerferien i år – måske også med deltagelse af private og frivillige organisationer.

Netværk fra vugge til voksen

Familieforberedelse i Holstebro efter Leksand-modellen

Figur 1: De nye forældre skal lære alt lige fra bleskift til budgetlægning.

Det store potentiale

De to svenske nationaløkonomer og fremtidsforskere Ingvar Nilsson og Anders Wadeskog har kortlagt de økonomiske konsekvenser, hvis der ikke bliver grebet tidligt ind i forhold til børn og unge, der er truet af marginalisering.

Konklusionen er, at ud af en svensk ungdomsårgang på 95.000 børn er 12.160 i risikozonen for at blive narkomaner, alkoholikere, langtidsledige, psykisk syge eller langtidssyge på anden vis. Nogle dør i en forholdsvis tidlig alder som følge af et hårdt liv. Andre lever længere.

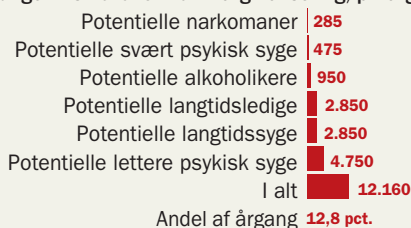
Slår man alle samfunds- og velfærdsudgifter til f.eks. arbejdsløshedsunderstøttelse, social indsats og retsvæsen sammen over en 45-årig periode, vil de løbe op i 137 milliarder svenske kr. bare for denne ene årgang. Dertil kommer det produktionsstab og de tabte skatteindtægter, som det svenske samfund går glip af, i forhold til hvis folk havde levet et "normalt liv." Bliver det regnet med, løber den samlede regning op i 210 milliarder kr. Se figur.

Overfører man de svenske beregninger til danske forhold, svarer det til, at det for hver ungdomsårgang koster samfundet omkring 100 milliarder kr., når man tager højde for valutaforskellen og for, at der bliver født over 30.000 børn færre i Danmark om året.

Man skal selvfølgelig være forsigtig med at overføre de svenske beregninger til danske forhold. Men intet tyder på, at svenske børn og unge er væsentligt mere eller mindre udsatte end danske. Tidligere undersøgelser foretaget af bl.a. professor Per Schultz-Jørgensen og SFI – Det Nationale Center for Velfærd viser, at andelen af børn, der er i risikozonen for at blive marginaliseret, ligger på samme niveau som i Sverige. Da de to landes velfærdssystemer langt hen ad vejen er ens, giver den svenske undersøgelse derfor et klart fingerpeg om det enorme økonomiske potentiale, som Danmark kan hive hjem, hvis man bliver bedre til at hjælpe truede børn og unge.

Dyrt reparationsarbejde

Antal børn og unge i risikozonen for marginalisering, pr. årgang¹

Andel af årgang 12,8 pct.

45 års samfundsomkostninger for en enkelt årgang marginaliserede unge, mia. svenske kr.

Note¹: Gennemsnitlig svensk fødselsårgang: 95.000 personer.

Kilde: Ingvar Nilsson og Anders Wadeskog.

Kommuner som Furesø, Herning, Viborg, Faxe og Struer overvejer også at følge i fodsporene på Holstebro.

Et andet projekt, der har hentet inspiration i Leksand-modellen, er et samarbejde mellem 10 kommuner om en slags forældreuddannelse med titlen "En god start – sammen". Her mødes man i alt 11 gange fra fødslen til barnet er ca. 2½ år gammelt. Et af formålene med projektet er også at danne

robuste netværk og fællesskaber i samarbejde med sundhedsplejersker og andre professionelle.

Projektet, der omfatter kommunerne Odense, Glostrup, Hjørring, Horsens, Høje Taastrup, Lolland, Nyborg, Syddjurs, Tønder og Vordingborg, er støttet fra en pulje på 39 millioner af Sundhedsstyrelsens satspuljemidler for perioden 2010-13.

I modsætning til Leksand og Hol-

stebro har de 10 kommuner primært fokus på sundhed – fra overvægt og infektionssygdomme til forebyggelse af ulykker og generelt sunde relationer mellem barn og forældre. Ifølge projektleder Annette Poulsen fra Sundhedsstyrelsen er de foreløbige erfaringer meget positive.

"Det går rigtig godt ude i de enkelte kommuner. Der er stort set ikke frald blandt forældrene. De kommer igen og igen. Fædrene er især glade for tilbuddet, da så mange dele af forældreuddannelsen er rettet mod dem," siger Annette Poulsen til Mandag Morgen.

Et af de store problemer med social forebyggelse er, at der findes meget lidt dokumentation for effekten. Mange af de sociale forebyggelsesprojekter foregår derfor i blinde, og erfaringerne bliver ikke spredt til andre kommuner. For at komme ud over det problem har Holstebro hyret konsulentfirmaet MHT Consult til at forestå evalueringen. Dermed håber parterne bag Familie med Hjerte, at de kommer til at danne skole for andre kommuner og hele landet de kommende år.

Før det første hold forældre mødes i næste måned, har Holstebro Kommune og Region Midtjylland allerede høstet de første gevinster – helt uventet for de involverede parter. Undervejs i forberedelsen af projektet er der foregået en nærmest lean-agtig proces, hvor de forskellige eksperter og medarbejdere på kryds og tværs af områderne har givet deres bud på, hvordan deres faglige ekspertiser kunne udnyttes bedst muligt.

"Der har været et holdningsboost i hele staben, som har betydet, at de er gået til biddet med et engagement, så man skulle tro, at det var løgn. Det har betydet, at de er nået frem til nogle løsningsmodeller til de nye borgere, som er lysår foran det, de tidligere har leveret," siger Erik Thorsted.

Torben K. Andersen tka@mm.dk

KILDER:

• WWW.FAMILIEMEDHJERTE.DK

• INGVAR NILSSON & ANDERS WADESKOG: "DET ÄR BÄTTRE ATT STÄMMA I BÄCKEN ÄN I ÄN. ATT VÄRDERA DE EKONOMISKA EFFEKTERNA AV TIDIGA OCH SAMORDNADE INSATSER KRING BARN OCH UNGA", 2008.